

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarum reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 3. De Principiis ad Justitiam commutativam, & restitutionem
pertinentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

PRINCIPIUM VIII.

Sine possessione præscriptio non procedit.

Sensus.

Hoc est, nisi is, qui rem aliquam præscribere cupit, eandem corporis, animi, jurisque adminiculo apprehendat, & teneat, nunquã poterit præscriptionis privilegio gaudere.

Authoritas.

Desumptum est ex reg. 3. in 6. & habetur in le. Sine. ff. de acq. & est receptum apud Theologos, & Juristas.

Ratio.

Quia in hoc consistit beneficium præscriptionis, ut bonæ fidei possessor, post legitimi temporis decursum, Dominum suam pristinam repetentem, vel pristino suo jure uti volentem, oppositione possessionis tanto tempore, quantum juris exigant, habitæ repellere, adcoque contra eum preëmptio accipere possit.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui est incapax possidendi, etiam præscribendi incapacem esse, atque adeo Laicos nunquam in sacras præscribere posse, uti in le. Quod universas. §. Possessionem. ff. de acquir. possess. deciditur.

Deducitur 2. Neque Commodatarium, Depositarium, Locatum, Inquilinum, Procuratorem, qui rem in pignus accipit, præscribere posse, sicut ex le. 2. Cod. de præscript. 30. ann. colligitur, eò quòd non suo, sed alieno nomine possideant, ut in cap. Si diligenti. de præscript. dicitur.

Deducitur 3. Subditum, dum se subditum profiteretur, præscribere non posse adversus ea, quæ potestas gubernativa minime ac necessario requirit, puta, ut legibus aut præceptis non teneatur, ut à Superiore non judicetur, vel puniatur, ut ex communi docet Abbas in c. Cum contingat. n. 14. de iur. competente.

§. III.

De Principiis ad Iustitiam commutativam, & restitutionem pertinentibus.

PRIN-

PRINCIPIVM I.

Non dimittitur peccatum, nisi restituatur oblatum.

Sensus.

Hoc est, quando aliquis advertit obligationem suam rem bona vel mala fide ablatam restituendam, & tamen potest, restituere negligit, non poterit sperare veniam peccati, quod ex injusta acceptione, vel detentione contraxit, nec obligationi suæ satisfaciatur, nisi hæc satisfactio omnino impossibilis sit facta, aut alia legitima causa a restitutione facienda excuset.

Authoritas.

Desumptum est ex l. 6. decret. c. fin. reg. 4. Item ex C. Si res. 14. q. 6. & c. Cùm tu. 5. de Usuris. illudque Castellanus & Dynus explicant cum communi Theologorum.

Ratio.

Quia peccatum non dimittitur sine pœnitentiâ; hanc autem elicere non potest, qui non vult obligationi suæ satisfacere; hoc ipso enim ostendit adhuc affectum ad peccatum, que ad eò sincerum propositum ad Pœnitentiâ requiritur non habet.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui Usuram commisit, non posse sperare peccati sui remissionem, donec lucrum injustum domino, vel ejus Hæredibus, vel in horum defectum Pauperibus restituat, uti in cit. c. Cùm tu. definitur.

Deducitur 2. Judicem, qui pretio vel precibus seductus aut per ignorantiam graviter culpabilem malè judicavit, prius injustitiæ suæ veniam obtenturum, quam damnum per injustam sententiâ causatum resarciat, uti communi sententia cent Theologi.

Deducitur 3. Omnes directè cooperantes ad damnum grave, eadem restitutionis obligatione comprehendi, in eodem Ordine, quo quisque obligatur, restitutionem faciant.

P. R. I. N. C. I. P. I. V. M.

PRINCIPIUM II.

Non damnat reparandi damni omissio, si ab-
sit mortalis transgressio.

Sensus.

Hoc est, quando quis per actionem suam, aut Domestico-
rum, aut etiam brutorum grave damnum alteri intulit, non
tenetur ad restitutionem sub gravi peccato faciendam ante
sententiam Judicis, si in damno tali causando mortalis cul-
pa non intercesserit.

Authoritas.

Desumptum est ex mente Soti utriusque, Navarr. Henriq.
Saa. Lessii, apud & cum Lugone d. 8. de Just. n. 56.

Ratio.

Quia non potest ostendi, unde talis obligatio exoritur,
Homines in damnis cavendis obligare se solent, ad
maximam diligentiam adhibendam, qualis est, si damnum ex
negligentia etiam inadvertenter admessa causarum reparare
sub gravi culpa tenerentur.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui Iracundiæ aut alterius Passio-
nis impetu abreptus cum semiplena tantum advertentia da-
mnum grave causavit, non contrahere gravem obligationem
reparandi, uti ec. Authores docent.

Deducitur 2. Etiam eos, qui ex Contractu Depositum, Com-
modati, Venditionis &c. obligati sunt ad damnum alienum
reparandum, probabiliter non esse obligatos in conscientia
sententiam Judicis ad restitutionem, si gravis culpa
culpologica non commissa sit, uti Sotus, Saa, Henriq. Tole-
mus apud Tann. d. 4. q. 6. n. 54. docent, & consentit Lugo
d. n. 106.

Deducitur 3. Eum, qui diligentiam debitam adhibet in
damno alterius cavendo, non obligari ad restitutionem sub
gravi faciendam, etiam si majorem & indebitam di-
ligentiam omittat, ut Lugo d. 8. n. 72. Tann. & alii commu-
niter docent; & Lessius l. 2. c. 9. n. 113. cum Esparza q. 35.
admit-

admittunt, etiamsi ex intentione nocendi majorem diligentiam omittat.

PRINCIPIUM III.

Talis esse debet restitutio, qualem exigit rationabilis Creditoris petitio.

Sensus.

Hoc est, is, qui quocunque titulo ad restitutionem obligatus est, eo modo, loco, ac tempore dictam restitutionem facere debet, quo putat ipsum Creditorem juxta prudentiam etiamen & æquitatem, velle sibi restitutionem fieri.

Authoritas.

Desumptum est ex mente Authorum infra pro singulis Collatoriis referendorum.

Ratio.

Quia, cum Creditor non amiserit rei suæ Dominium, certe jus ad debitum suum exigendum, non potest certior restitutionis faciendæ modus aut regula assignari, quam tunc datur, eam juxta præsumptam prudentem Creditoris voluntatem fieri debere.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Possessorem non tantum male (ut in S. Thoma 2. 2. q. 62. a. 5. communiter concedunt Theologi) sed etiam bonæ fidei probabiliter debere rem aliam Domino, & non ei, à quo accepit, restituere, uti Molin. Covarr. Ledesma & plures alii docent apud Lugo d. 17. n. 29. licet ipse cum multis aliis quoad hoc communiter doceat.

Deducitur 2. Eum, qui restitutionis obligationem ex causa justæ damnificatione contraxit, restituere quidem rem aliam Domino debere in loco, ubi Dominus eam possedit, si non amisset, ad hoc tamen non obligari, si non cum expensis notabiliter majoribus talem restitutionem facere possit, uti Bonacina cum Molin. Less. Filliut. Aragon. alii docent.

Deducitur 3. Possesse Debitorem satisfacere obligationem

debetendi, si Creditoris sui Creditori restituat, uti iterum
Molina d. 743. Fill. Rebell. Lessius & multi alii apud & cum
Bart. d. 1. de restit. q. 5. pu. 3. n. 1. sentiunt.

PRINCIPIUM IV.

Mora sua cuiuslibet nociva est.

Sensus.

Hoc est, qui culpabiliter differt debitum eo tempore, quo
debetur solvere, omne damnum ex tali dilatione secutum
solvendo in se debet. Est autem Mora alia regularis, quæ ex
interpellatione sumitur interpellante; alia irregularis, quæ re ipsa
contrahitur absque ulla interpellatione Creditoris, & voca-
tur irregularis, eo quod regulariter mora non contrahatur,
si Debitor interpellatus a Creditore non solvat.

Authoritas.

Desumptum est ex l. 6. decret. c. ult. reg. 25. & le. in con-
stitutione. 173. §. 2. ff. de reg. Juris. illudque explicant &
debeant Canisius, Dynus, & Decius in cit. reg.

Ratio.

Quia delicta suos tenent Authores, uti alibi dictum; er-
rant etiam mora culpabilis inter delicta numeretur, me-
ritum Authori suo, & non alteri nocere debet.

Praxis

Hinc deducitur 1. Commodatarium, si tempore præscri-
pti commodatum non restituit, etiam ob damnum ex for-
tuito casu exortum reparandum obligari, uti in cap. unic. de
commodato deciditur.

Deducitur 2. Furem à primo instanti contrectationis ob-
ligari ad reparanda omnia damna ex neglecta rei ablata re-
stitutione ipsi Domino exorta, uti in le. 1. Cod. de his, quæ
receptisve causa. Item le. Finali de. condict. Furti deci-

Deducitur 3. Emptorem, si è re empta & tradita fructus
percepti, nondum soluto pretio, teneri Venditori ad id, quan-
tum interest, uti in le. Curabit. §. C. de act. empt. ha-

PRINCIPIUM V.

Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.

Sensus.

Hoc est, qui potest justam causam allegare, ob quam non potest tulerit solutionem debiti sui, non est censendus culpabiliter moram admisisse, atque adeò nec ad damnum ex ea factum obligatus.

Autoritas.

Desumptum est ex l. 6. decret. c. ult. reg. 60. illudque confirmant & approbant Dynus & Canis. in tr. de reg. Juris.

Ratio.

Quia cum lex solutionem aut restitutionem imperat, si firmativa sit, hoc ipso non obligabit, si justa causa adhibeatur excusans à restitutione vel solutione, atque adeò nec culpabiliter moram admisisse dicendus est, qui ex tali causa solutionem vel restitutionem aliquanto tempore differt.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Eum, qui cum Creditore suo pactus est, ne à se pecunia peteretur, non esse in mora, sed per exceptionem pacti defendi, uti ex §. Præterea. Inst. de excep. cogitur.

Deducitur 2. Eum, qui sub pacto Legis Commissariæ rem aliquam oppignoravit, & juravit non contravenire, si contra facta verò injustè impeditus infra diem statutam non reddere posse eam redimere post eam diem, uti in cap. Significatio de pignori bus definitur.

Deducitur 3. Eum, qui aliquid metu coactus, aut dolus ductus promisit, aut errore quoad substantiam lapsus, non censeri in culpabili mora esse, si non restituat, quando compellatur à Creditore, uti in §. verbi gratià Instit. de excep. deciditur.

PRINCIPIUM VI.

Paria delicta mutua compensatione tolluntur.

Authoritas.

Hoc est, quando aliquis per delictum aliquod alium offendit, & in simili genere vicissim ab eo est læsus, non potest satisfactionem petere, sed obligationem, quam alter contraxit, per suam obligationem, quã ipsi ille obstrictus est, petere potest compensatam.

Authoritas.

Desumptum est ex cap. Intelleximus. 6. de Adulterio. Item de Viro. 39. ff. Solutio matrimonio, illudque explicat, & approbat Barboza axiom. 174. cum multis aliis.

Ratio.

Quia, cum per delictum quilibet alteri sit debitor factus, merito ad offensam tollendam, merito perinde dicuntur talia per mutuam compensationem sublata, atque defusa ad alterius tollitur, si vicissim ipse Creditor simile debitor contraxit.

Praxis.

Hinc deducitur 1. Conjugem non posse petere divortium, si & ipse in idem crimen inciderit, uti in cap. de Crimen. 7. de adult. definitur.

Deducitur 2. Eum, qui graviter alteri detraxit, liberari a restituendis, si ab eo, cui detraxit, simili modo infamatus est, uti Tolet. Less. Silvest. Malderus Molin. Dian. a. cum Busenbaum l. 3. tr. 6. c. 1. du. 3. docent.

Deducitur 3. Si sponsa permittat se tangi impudicè ab Sponsi oscula & amplexus, & ipse quoque Sponsus tam frequenter exerceat similes tactus, ut merito timeri possit, ne si sponsa non servet, posse & Sponsam resilire à Sponsatione, uti Laym. Conineck. apud & cum eodem Busenbaum l. c.

§. IV.

De Principiis ad Contractus pertinentibus.

PRINCIPIUM I.

Contractus ex conventionem Legem accipere dignoscuntur.

L1 3

Sensus